

Átírt öröklés

Tisztább sorok

Egy „gyermekrésznek” megfelelő tulajdont kap az özvegy, viszont elveszti a teljes vagyon feletti hasznélvezeti jogát – ez az egyik legfontosabb öröklési újítása a Ptk.-nak.

STILLER ÁGOS

A LESZÁRMAZÓK ÖRÖKÖLNEK – ezt a meggyökeresedett főszabályt cseréli le az új Ptk. A jelenlegi előírások szerint ugyanis az özvegy – ha vannak gyerekek, unokák – csak hasznélvezetet kap, igaz, a teljes hagyatéknál felett, az új előírások szerint viszont egy gyermekrésznek megfelelő tulajdonjoghoz jut, ugyanakkor már csak a közvetlen hasznélvezetben lévő ingatlan és berendezési tárgyak hasznélvezeti joga illeti meg.

A változás tisztább helyzetet teremt a mainál: számos családi vita forrása, hogy most a tulajdonjogot öröklő gyerekek (jogi nyelven, az állagörökösök) formálisan hozzájutnak ugyan a vagyonhoz, ám azt a gyakorlatban sem használni, sem értékesíteni nem tudják a hasznélvezet miatt. Ugyanakkor az özvegy helyzete is javul: ezentúl a hasznélvezeti joga által érintett ingatlanon kívüli vagyonból úgy részesül, mintha az örökha-

gyó gyermeke volna. Előny számára az is, hogy új házasságkötése nem szünteti meg a hasznélvezeti jogát – szemben a mai előírásokkal. Ez a jog nem korlátozható, s az örökös nem kérheti, hogy úgynevezett megváltással fizesse őt ki az özvegy, aki viszont bármikor igényt tarthat a fordított műveletre, vagyis hogy e jogát pénzre, illetve vagyonra cserélje az örökösrel.

PRAKTIKUS SZEMPONTOK IS VEZETÉK a törvényhozókat. Az okok között szerepel például, hogy a hagyatékokban egyre több az olyan vagyonelem (például üzletrész, értékpapír), amelyre célszerűtlen a kettőség fenntartása. Az ingóságoknál pedig könnyen előfordulhat, hogy a vagyontárgy a hasznélvezet során elhasználódik, így annak megszűnte után már gyakorlatilag értéktelen – például ilyen egy lestrapált autó. Ráadásul a gyakorlatban gyakran vita támad az örökgyógy korábbi házasságából született gyermek(ek) és az újabb házastárs között, és az sem ritka, hogy egy fiatal „második házastárs” – vagyis a hasznélvező – túléli az állagörököst. Az elhunyt szülei is kedvezőbb helyzetbe kerülnek a mostaninál. Ma ugyanis a leszármazók mellett az özvegy is megelőzi őket az öröklési sorban, 2014-től viszont, ha nincs gyerek, unoka, az elhunyt szülei is kapnak egy-egy negyed résznyi tulajdonjogot – kivéve az úgynevezett közös lakást és hasznélvezeti tárgyakat, az ugyanis az özvegyé lesz. Mindennek az a magyarázata, hogy az idős szülők elvesztik támogatójukat, sőt sokszor eltartójukat a gyermekük halálával. Az sem mellékes persze, hogy a szülők korábban gyakran jelentősen besegítettek az elhunyt gyermek vagyonának gyarapodásába.

A hasonló célt szolgáló ági öröklés egyébként megmarad: vagyis ha nem leszármazó a törvényes örökös, akkor főszabályként a szülő örökli azt a vagyont, amely róla vagy felmenőjéről örökléssel

Családi alapítványok

Nem kell közérdek a jövőben az alapítványtételhez, elég a „tartós cél”, s így a kedvezményezett akár az alapító és hozzátartozója is lehet. Van azonban néhány feltétel: az alapító és a csatlakozó – vagyis aki már létező alapítványt támogat – abban az esetben lehet kedvezményezett, ha az alapítvány célja az alapító tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásainak gondozása. Hozzátartozók esetében bővebb a kör: az alkotások ápolásán túl ők akkor is lehetnek kedvezményezettek, ha az alapítvány célja az ő gondozásuk, eltartásuk, vagy akár egészségügyi költségeik felélése, iskolai tanulmányaik támogatása (például ösztöndíjjal).

A vagyoni elkülönülést a törvény azzal is hangsúlyozza, hogy családi, más néven magánalapítványok esetében sem lehet a kedvezményezett és annak közeli hozzátartozója a kuratórium tagja, s az alapító és közeli hozzátartozói nem lehetnek többségben a kuratóriumban. A létrehozónak arra sincs módja, hogy megszüntesse az alapítványt.

E szervezet jogi személy, s a neki átadott vagyon tulajdonosa lesz (tehát az például nem követelhető vissza), s továbbra sem hozható létre gazdasági tevékenységre. Alapítvány írásbeli végrendeletben vagy öröklési szerződésben is létesíthető, ebben az esetben a nyilvántartásba vétel érdekében a kuratórium tagjának kijelölt személy köteles eljárni, ha nem teszi meg, akkor a bíróság ügygondnokot jelöl ki. Az így „hátrahagyott” alapítvány a bejegyzéssel, de az alapító halálának időpontjára visszamenő hatállyal jön létre.

vagy ajándékozással szállt az örökgyógyóra. A kieső – mert például elhunyt – szülő helyén az ő leszármazói örököknek a törvényes öröklés általános szabályai szerint.

Egy másik régi, 1861-ből származó szabállyal is szakít az új kódex. A törvényes örököst megillető úgynevezett köteles részt – Lázár János javaslatára a vita vége felé – a neki egyébként járó örökség feléről az egyharmadára szállítja le. Ez az a mérték, amit a törvény mindenképp biztosít az örökösnek – hacsak jogszerűen ki nem tagadta az örökgyógy, például mert őt sükséghelyzetben magára hagyta, vagy éppen a szabadságvesztését tölti. A változtatás magyarázata az, hogy az örökgyógyának az eddiginél nagyobb végrendelkezési szabadságot kívánt adni a Ház. ■